

Veteranpolitik

Vi skal ikke sende folk i krig, hvis de ikke må gøre en forskel

Vi skal fra dansk side - også i fremtiden - kunne bidrage sikkerhedspolitisk aktivt ude i verden. I DSU mener vi dog, at man i fremtiden bør lægge fokus på, at dette ikke bliver på bekostning af soldaterne og deres mentale tilstand. At tage i krig er både fysisk og psykisk hårdt, men der skal på ingen måde være lighedstegn mellem krig og langvarige psykiske mén.

Vi kan ikke byde vores soldater andet end at tage hånd om dem både før, under og efter en udsendelse. De yder en kæmpestor indsats for Danmark og Danmarks sikkerhed, og i denne sammenhæng, er det vores opgave at give lidt tilbage, i form af forberedelse og uddannelse, optimale forhold i missionsområdet samt hjælp og støtte når soldaten overgår til veteran.

Vi har valgt at dele indsatsen op i tre hovedpunkter som bliver præsenteret i det følgende. Derefter følger en konklusion.

1. Inden afrejse

1.1. Screening

For at sikre, at så få soldater som muligt ender i et psykologisk eller psykiatrisk forløb efter udsendelse, skal vi sørge for, at ingen – eller i hvert fald så få som muligt – får problemer allerede inden de rejser ud. Dette vil både gøre det mere sikkert for den udsendtes kolleger i missionsområdet samt i højere grad betyde, at de, der måske har psykiske problemer inden afrejse, ikke tager ud og gør mere skade på sig selv.

Der skal derfor udvikles en screening, så dårlige 'missions-bumser'¹ ikke lever livet i udlandet, og førstegangsudsendte ikke ender med at begå en fejltagelse for livet. Førstegangsudsendte er ofte unge, og deres liv skal ikke ødelægges, hvis man kan forebygge problemer med en screening. Det vil både på det økonomiske og personlige plan være bedre, at mennesker, der psykisk ikke er stærke nok, bliver i Danmark.

"Ifølge en rapport fra forsvaret havde 3,3 procent af dem, der var på mission i Afghanistan fra februar til august 2009, symptomer på posttraumatisk stressyndrom (PTSD) inden afgang."

*"Ud over de 3,3 procent kommer en andel på 9 procent, der inden udsendelse ikke når grænseværdien for, hvornår man har PTSD, men alligevel har nogle af symptomerne. PTSD kommer til udtryk ved angst, tristhed, søvnproblemer, irritabilitet, og at man er meget på vagt."*²

Begrebet "hvis ikke du kan blive andet, kan du altid blive soldat", skal udviskes. Det skal være de bedste, vi sender af sted i krig; folk skal aktivt vælge jobbet som soldat til, fordi de kan, frem for at lade det være et fravalg fra andre civile uddannelser.

¹ 'Missions-bumser' bruges om folk, der bliver udsendt med korte pauser. De er blevet 'afhængige' af livet i missionsområdet.

² Citaterne stammer fra artiklen "Danmark sender psykisk ustabile soldater i krig", bragt på politiken.dk 5. september 2011, <http://politiken.dk/indland/ECE1381481/danmark-sender-psykisk-ustabile-soldater-i-krig/> (Besøgt 19.2.2012).

Når en soldat har været udsendt, er der regler for (hvis man stadig har kontrakt med forsvaret), hvor tidligt man igen kan blive sendt ud. Men hvis der mangler soldater på en mission, bliver de, der lige har været af sted, dog alligevel hurtigt spurgt igen. Sandsynligheden for, at de siger ja, er stor, og de ved også, hvad de skal ned til. Dette gør, at de uddannelsesmæssigt vil være nemmere at tage ind lige inden afrejse, men mentalt kan der opstå problemer. Soldaterne når ikke at falde til i Danmark igen, inden de skal af sted på mission. I det lange løb er dette ikke optimalt, da soldaterne, trods deres uddannelse, skal leve deres liv i Danmark, og få en hverdag til at fungere og ikke bo i missionsområdet.

Der skal opstilles nogle helt klare regler for, hvor lang tid der skal gå, før man atter må tage på mission – også selvom man er trådt ud af forsvaret og har påbegyndt en civil karriere. Det er også disse mentale problematikker og klare regler på området, en screeningsproces ville kunne medvirke til at finde frem til. Selvom der ikke er gået lang tid, siden man sidst var af sted, kan man i nogle tilfælde godt klare presset igen. Men screeningen kan også bruges omvendt, for selvom man har holdt en lang pause efter en udsendelse, er man måske stadig ikke klar til at ryge af sted.

1.2. Psykologsamtale

Det bliver stadig mere accepteret at bruge psykolog, når man er ansat i forsvaret - heldigvis. Derfor skal soldaten møde denne verden allerede inden afrejse.

Tager man en uddannelse, hvor der er optagelsesprøve, for eksempel Frømandskorpset, skal man tale med en psykolog - men går man derimod direkte videre fra Hærens Basisuddannelse (HBU) til Hærens Reaktionsstyrkeuddannelse (HRU), er der ingen samtale.

Dette skal implementeres i uddannelserne, så man kan få råd og vejledning. Dette vil også gøre, at soldaten måske finder en bedre vej for den enkelte og kan komme igennem svære episoder i uddannelsen. Dette gør man som antydning allerede ved specialstyrkerne, fordi man der har fundet ud af, at den moderne soldat er en helt anden type, end soldater var flest for ti år siden.

"På baggrund af erfaringerne fra Afghanistan, hvor uvisheden omkring operationernes afslutning var den største stressfaktor, er dette usikkerhedsmoment også blevet skærpet i uddannelsesforløbet. Der kan altså være mange forskellige årsager til at en ellers dygtig elev vælger at kaste håndklædet i ringen. For at imødegå disse forhold samt for at modne eleverne til at kunne imødegå denne type usikkerhedsmomenter har Frømandskorpset tilknyttet idrætspsykologen Jens Hansen til at coache såvel elever som instruktører herunder elevskole-lederen Voyeur. "Coache" betyder egentligt at "kuske", hvilket vil sige at lede på rette vej."³

Disse erfaringer viser, at uddannelsesforløbet for de regulære enheder reformeres, men på det område sidder Forsvaret fast, idet man stadig arbejder ud fra et 'koldkrigsscenario'. Med 'koldkrigsscenario' menes, at forsvarets ledelse er blevet uddannet under den kolde krig, og alt fra uddannelse, over måden man skal agere på, for at blive betragtet som en god soldat, bære præg af dette.

Denne holdning siver ned i rækkerne og ud i hele systemet. Det er for eksempel muligt i HRU'en at komme i kontakt med en psykolog, men man skal selv opsøge kontakten og bliver straks stemplet – altså af det

³ Nielsen, Sune Wadskjær: "Fremtidens frøer", *Forsvarsfokus* nr. 7, 21.4.2004, <http://www.sunewad.dk/prvcgi/fokus.asp?fokusid=181>

militære system som institution – idet man erklæres "måske egnet" til den udsendelse, man arbejder frem imod.

Derfor skal psykologsamtalerne og soldaternes mentale tilstand arbejdes ind fra begyndelsen. Hvis det rygtes, at man stemples af selve arbejdspladsen, vil det fåtal, der overvejer at bede om hjælp, helt afholde sig fra det. Det kræver mod at bede om hjælp, så hvis soldaterne bare får en flyvsk bemærkning om, at hjælpen findes ovre i bygning 10, søger de den ikke. Det skal være konkret, hvordan hjælpen fungerer, så nye soldater føler sig trygge ved at bruge den ekspertise, der tilbydes, og ikke føler sig pinligt berørt. Soldaterne må ikke føle, de bliver set ned på.

Der er i forsvaret et begreb, der hedder: 'Train as you fight'. Der indrettes store landområder, hvor folk skal kunne træne i overensstemmelse med virkeligheden. Det er Forsvaret, der bestemmer, hvilken enhed, der bliver sendt ud på hvilken mission, og derfor også hvilken virkelighed, de træner frem imod. Psykologerne er en del af denne virkelighed, ligesom ørken og skov. Derfor skal psykologerne bruges på lige fod.

"'Train as you fight'". Sådan lyder et af forsvarets overordnede mottoer, som på dansk kan oversættes til "som der kæmpes, sådan skal der også trænes".

"Det er vigtigt, at soldaterne får øvet i et uoverskueligt terræn. Vi prøver altid at give soldaterne realistiske øvemuligheder. Erfaringen viser, at det er en fordel, at de har trænet i omgivelser, der minder om dem, de kommer ud for i Afghanistan og andre steder, siger Peter Eliasson Tønder." ⁴

En historisk note

Under missionerne på Balkan var soldaterne udsat for hårde oplevelser med overgreb på civilebefolkningen. Sådanne episoder er endnu hårdere, hvis man ikke må gøre en aktiv indsats for at stoppe det, man ser. Da Heidi Villa, der var telegrafist soldat og vidne til drab på ældre og handicappede, og hendes hold kom hjem til Danmark fra Kroatien fik de denne melding:

"Hjemme på kasernen bliver soldaterne i auditoriet bedt om at række en hånd i vejret, hvis de har brug for at komme til en psykolog. Officeren gør samtidig opmærksom på, at psykologbesøget vil blive noteret i ens soldaterpapirer. Ingen af de over hundrede tilstedeværende rækker hånden i vejret." ⁵

Sådan er det heldigvis langt fra i dag.

---

⁴ Citaterne stammer fra artiklen "'Train as you fight' i Høvelte", udgivet på sn.dk 20. maj 2010, <http://www.sn.dk/Train-as-you-fight-i-Hoelve/Alleroed/artikel/61930> (Besøgt 19.2.2012).

⁵ Sørensen, Ole Luk m.fl.: *Udsendinge for fred: Danske soldater internationale konflikter*, side 141-141. 1. udg. Forlaget Documentas, 2006.

2. I missionsområdet

2.1. Psykologsamtaler

Hvis der sker en tragisk episode i missionsområdet, er forsvaret gode til hurtigt at sende psykologer af sted fra Danmark. Men hvis dagligdagen eller bare umiddelbart stressede situationer i hverdagen indtræffer, er der ikke mulighed for at få snakket sine problemer igennem med en professionel psykolog.

Der skal fast være en psykolog i missionsområdet, så man kan få hjælp med det samme. Endvidere skal psykologen have mulighed for at tage ud til fronten, hvor soldaterne befinder sig. Feltpræsterne befinder sig allerede sammen med soldaterne, men der sågar eksempler på, at såvel Kronprinsen og pressefolk har besøgt områder, som psykologer ikke har adgang til, fordi det er for farligt. Det kan ikke være rigtigt. Psykologerne skal kunne komme derud, hvor soldaterne er.

Som det er nu, er det kun, når meget voldsomme episoder indtræffer, at soldaterne ønsker at tage væk fra deres kammerater og ind til en af de store lejre for at få hjælp. Udtalelser om, at man ikke kan hjælpe dem, der er 'helt ude ved fronten', fordi de stadig er i 'battlemind' (altså stadig er 'på vagt' og klar til at skulle kæmpe), holder ikke.

Så længe soldaterne er udsendt i en skarp mission, er de i 'battlemind', så det er de altså stadig, selv om de kommer ind i de store lejre. I nogle tilfælde er de det måske endda i højere grad i de store lejre, fordi de får fornemmelsen af at være i sikkerhed, og så alligevel ikke helt. I de store lejre vil alt være forandret i forhold til den dagligdag, de kender, og i tilfælde af, at der sker noget, kender de ikke rutinen.

Hvis alternativet til at tage ud og snakke med soldaten er, at man ikke får snakket med ham, så er der ingen undskyldning for ikke at gøre det. Dette skal selvfølgelig være inden for nogle på forhånd fastsatte grænser. At komme ud til fronten ville også give psykologerne en større indsigt i og forståelse for, hvad soldaterne går igennem.

Psykologer skal have tavshedspligt, også juridisk. Som udsendt er feltpræsten den person, soldaterne knytter sig mest til, hvis de har problemer. Både fordi feltpræsten ofte er helt tæt på, også i hverdagen, men også fordi han har tavshedspligt, juridisk såvel som moralsk. Psykologer er professionelle, og hvis de lover at tie, gør de det selvfølgelig også. I den seneste tid har der desværre været flere sager fremme i medierne, hvor psykologer er blevet truet med fængsel eller straf på anden vis, hvis ikke de udtalte sig:

*"Retsmøde skulle beslutte, om den nu pensionerede psykolog i forsvaret, Merethe Lindholm, skulle pålægges tvangsbøder eller forvaring indtil hun indvilger i at fortælle, hvad en tidligere militær tolk som patient har fortalt hende om den påståede tortur."*⁶

Dette må ikke ske. Soldaterne skal kunne tale fortroligt med en psykolog. Kun på den måde kan de være sikre på, at soldatens eventuelle personlige problemer ikke internt siver ud i forsvaret og ødelægger deres karrieremuligheder. Men det sikrer også, at psykologerne ikke bliver sat i den fuldstændige urimelige situation, at de kan blive presset eller tvunget til at bryde deres fortrolighed med soldaterne. Sker dette én gang, kommer soldaterne ikke og beder om hjælp igen:

---

⁶ "Hårdt opgør i retten om påståede torturbilleder", udgivet på berlingske.dk 5. oktober 2011, <http://www.b.dk/nationalt/haardt-opgoer-i-retten-om-paastaede-torturbilleder-0> (Besøgt 19.2.2012)

*"I december sidste år afgjorde byretten, at psykologer i forsvaret har pligt til at underrette myndighederne, hvis en af deres klienter skulle fortælle dem om ulovligheder. Det er den kendelse, som landsretten nu har stadfæstet."*⁷

*"Glem alt om at hjælpe danske krigsveteraner. Det er forbi." Så klar lyder meldingen fra psykologernes formand Roal Ulrichsen, efter Østre Landsret i dag tvinger en psykolog til at vidne om en militærtolks oplevelser i Afghanistan. "Vi har brug for, at veteranerne fortæller os, hvordan de har det, hvis vi skal hjælpe dem. Men de lukker selvfølgelig i, hvis deres inderste tanker kan ende på avisforsiderne," siger Roal Ulrichsen"*⁸

Der skal opstilles nogle helt klare regler for, hvad psykologerne må, og hvad de ikke må. Så hverken Forsvarets Auditører, Domstolene, Psykologerne eller Soldaterne er i tvivl om hvad reglerne er:

*"Anklager, auditør Peter Rask, gik efter en forvaringsdom. Han mener, at sagen er af så alvorlig karakter på grund af mulige beskyldninger mod militæret om overgreb på fanger. Han henviste til tre tidligere domme i lignende sager, hvoraf den ene mundede ud i en forvaringsdom. Dommeren valgte dog at idømme dagbøder, som også Merete Lindholms forsvarer Steen Bech gik efter. Forsvareren mente dog, at en enkelt bøde for at markere, at man skal tale, når retten beder en om at tale, måtte være nok."*⁹

2.2. Fysioterapi

Ligesom med psykologer skal der også fast være en fysioterapeut i missionsområdet. Her skal der være de samme muligheder, som hos psykologen. Fysioterapeuterne skal ikke reparere museskader, men ud og hjælpe soldaterne, hvor de er, når de fysiske problemer opstår. For tager soldaterne de fysiske problemer med sig hjem, kan det medføre psykologiske problemer sidenhen. Det er en ufrivillig souvenir, der kan sætte en begrænsning for det, de gerne vil lave efter missionen. Det er i forvejen en stor omvæltning at komme hjem, og hvis man som veteran også skal fokusere på sin fysiske tilstand, er der for nogles vedkommende ikke overskud til meget andet.

3. Efter hjemkomsten

3.1. Anerkendelse

Når soldaterne kommer hjem, fortjener de stor anerkendelse. De føler sig ikke nødvendigvis som helte, fordi de har været i krig, men de har ydet en stor indsats. Derfor skal deres arbejde anerkendes. En anerkendelse betyder også, at man anerkender, at der kan være dårlige ting ved at have været udsendt, og at der skal tages hånd om dette. Anerkendelse går ikke kun ud på at gå parade igennem København – selv om det er en oplevelse og udtryk for accept og respekt til soldaterne fra befolkningen. Begge sider af anerkendelsesbegrebet skal benyttes over for de hjemvendte soldater.

⁷ "Psykolog tvunget til at bryde tavshedspligt", udgivet af avisen.dk 4. april 2011, http://avisen.dk/psykolog-tvunget-til-at-bryde-tavshedspligt_144399.aspx (Besøgt 19.2.2012)

⁸ "Psykologer: Umuligt at hjælpe krigsveteraner", udgivet af avisen.dk 4. april 2011, http://avisen.dk/psykologer-umuligt-at-hjaelpe-krigsveteraner_144411.aspx (Besøgt 19.2.2012)

⁹ "Psykolog skal betale 45.000 kroner i dagbøder", udgivet af politiken.dk 9. februar 2012, <http://politiken.dk/indland/ECE1533615/psykolog-skal-betale-45000-kroner-i-dagboeder> (Besøgt 20.2.2012)

3.2. Veterankort

Alle soldater har mulighed for at anskaffe et veterankort, der er et synligt bevis fra forsvaret på, at man er veteran. Idéen med dette kort er, at soldaterne kan vise det frem i forskellige sammenhænge til gengæld for nogle fordele, fordi de har tjent deres land. Det kan være i butikker, til arrangementer og andet.

Problemet er bare, at stort set ingen virksomheder har bidraget til projektet i form af tilbud til veteranerne. Det er ærgerligt, da det ellers er en god mulighed for i dagligdagen at hylde soldaterne, der har gjort en forskel. Det skal ikke være for at sætte folk op på en piedestal, men for på en beskeden måde at vise respekt og sige tak. Derfor skal det promoveres.

Kortet skal også have andre funktioner, for eksempel en SMS-kode trykt på kortet. Når man får problemer, er det ikke nemt at gribe knoglen, kontakte psykologen og bede om hjælp, så derfor bør det være muligt, på alle tider af døgnet, at sende en sms til XXXX for så at blive ringet op af en psykolog.

Et veterankort er en god idé til den del af veteranerne, der er oven vande. Det er til enhver tid vigtigere, at forsvaret hjælper soldater med fysiske og psykiske lidelser. Ved at have lavet dette kort, uddelegeres noget af ansvaret, og det kan være et godt supplement, så alle så vidt muligt føler, at de bliver hørt.

3.3. Psykologhjælp

Når soldaten er trådt ud af forsvaret og har brug for hjælp, findes hjælpen kun i København. Dette skal laves om, fordi man ofte ikke vil have overskud til at tage til København, hvis man bor andre steder i Danmark, på Færøerne eller i Grønland. Screeningen skal flyttes ud i landet, enten så forsvarets psykologer tager ud, hvis der er behov for det, eller så en af de psykologer, der er tilknyttet eksternt, kan stille en diagnose. Det skal være muligt at få hjælp i sit lokalområde, også selvom det er besværligt for forsvaret.

Kan psykologerne tage til Helmand, kan de også tage til Hirtshals – eller Nuuk for den sags skyld – for der er i forvejen en masse eksterne psykologer rundt om i landet, der er tilknyttet forsvaret, og skal kunne benyttes på lige fod med dem, der sidder på Forsvarets adresser. Endvidere skal man i højere grad promovere, at de pårørende til enhver tid også kan søge om hjælp; det er hele familien, der bliver udsendt, og ikke kun soldaten.

*"Hvis folk ikke tør gå uden for deres egen dør, hvordan skal de så kunne rejse til en kaserne i Ringsted for at få hjælp, står der i brevet til forsvarsministeren."*¹⁰

At kunne snakke med en, der præcist ved og forstår, hvad man snakker om, er en stor fordel, når man skal af med de mentale byrder, livet som soldat kan give. Derfor foreslår vi, at forsvaret og psykologuddannelsen laver et samarbejde, så alle psykologer får både en teoretisk og en praktisk viden om de problematikker, som findes blandt soldater og veteraner.

At have snakket med en masse tidligere soldater, er ikke altid nok. Hvis psykologerne har prøvet tingene på egen hånd, ved de også helt præcis, hvordan soldaterne reagerer, og at de indbyrdes reagerer fuldstændigt

¹⁰ "Veteraner ønsker hjælp - ikke Tivolikort", udgivet af dr.dk 5. september 2011, <http://www.dr.dk/Nyheder/Ligetil/Tema/11.september/065310.htm> (Besøgt 19.2.2012)

forskelligt i samme situation. Hvis forsvaret kan uddanne falckreddere og sygeplejersker, kan de også lave et samarbejde her.

3.4. Mentorordning

Henrik Danielsen er tidligere soldat og har lavet et mentornetværk, hvor han har samlet en række kontakter fra sit liv og virke både i og uden for forsvaret. Ingen forventer at få en krone for arbejdet i dette netværk, og ingen må udnytte det, at de hjælper veteranerne, kommercielt. Det eneste, de yder, er deres viden og hjælp til de veteraner, der har brug for en sparringspartner eller mentor i forskellige situationer. Spørgsmål, der kan være svære at overskue alene, når veteranerne kommer fra et liv som soldat og udsendt. Nogle gange er det rart at kunne snakke med nogen uden for sit eget liv, der ser en given situation på en anden måde:

*"Et nyt og virtuelt baseret netværk af ledere fra dansk erhvervsliv tilbyder rådgivning og sparring til hjemvendte danske soldater. Netværket skal gøre det lettere for soldaterne at vende tilbage til det civile arbejdsmarked."*¹¹

Mentorordningen, som Henrik Danielsen har initieret og etableret, er et foregangsprojekt og fortjener derfor alt den støtte, det kan få. Det skal være inspiration for andre, der ønsker at yde en indsats, uden der er økonomi involveret.

3.5. Erstatninger

Hvis man kommer til skade i en civil virksomhed, vurderer en udefrakommende myndighed skadens omfang, følgerne heraf og en eventuel erstatning. Hvis der sker en skade i forsvaret, vurderer forsvaret selv disse ting. Vi mener ikke, det kan være rigtigt, at der er forskel på det, der foregår i en gulvlæggervirksomhed eller i en kampenhed. Hvis man skal behandle en sag, der omhandler ens egen arbejdsplads, er der risiko for, at vurderingen ikke bliver gjort objektiv og rigtigt. Problematikken er nemlig, at det er Forsvaret selv, der skal betale i tilfælde af, at en person tilkendes en erstatning. Denne risiko kan man komme ud over ved at lave en uvildig skadesvurdering.

Hvad angår psykiske lidelser som følge af krig, kommer de ikke nødvendigvis den dag, soldaterne sætter deres ben i Danmark efter endt mission. Derfor skal det undersøges, hvor grænsen skal sættes – hvis der skal være en grænse – for, hvor længe efter hjemkomsten fra missionen man kan søge erstatning. Vi skal som samfund ikke være bange for statistikkerne, der måske vil vise at vi har flere psykiske sårende end det er tilfældet i dag. Det vil ikke være et nederlag for Danmark, men en udfordring. Vi skal turde at anerkende, når folk beder om hjælp.

---

¹¹ "Erhvervsledere vil hjælpe hjemvendte soldater", udgivet af Lexsos Advokater, <http://www.lexsos.dk/default.aspx?pageId=57> (Besøgt 19.2.2012)

3.6. Tre-måneders-projekt

Når soldaterne kommer hjem fra mission, er der et udslusningsprojekt, der forløber over tre måneder. Projektet giver soldaterne mulighed for stille og roligt at vende sig til at være hjemme i Danmark igen. De får lov til at gå rundt i uniform og har en fast struktur i hverdagen. De får løn, mulighed for at konsultere en socialrådgiver og på andre måder få hjælp, blandt andet til at finde et civilt arbejde.

Der er dog problemer med projektets udformning, da det blandt andet giver veteranerne en kold tyrker. Soldaterne kommer fra et liv, der er meget koncentreret, og som skaber en eller anden form for afhængighed. En afhængighed, som en som atletikløberen mærker, når, han vinder sin 100 meter i løb, eller som faldskærmsudspringerne mærker når han suser ned gennem atmosfæren. I det civile liv er det sjældent en god idé, at stoppe sådan et liv fra den ene dag til den anden, og det er det heller ikke for de hjemvendte soldater. Det kan hurtigt komme et tomrum, og man har som oftest brug for nedtrapning, hvor man kan gå og vende sig til tanken.

Endvidere er der ikke som sådan noget egentligt formål med projektet, andet end at vænne sig til at være hjemme i Danmark igen. Dette kan som sådan også være begrundelse nok, men når soldaterne kommer fra et uddannelsesniveau og en mission, hvor hele hverdagen er bygget op om det, at arbejde frem mod et fælles mål, kan det være svært at motivere sig til at dukke op.

Derfor skal der populært sagt være noget konkret at stå op til, og hverdagen skal i langt højere grad end nu foregå på soldaternes præmisser i stedet for, at der sidder nogle mere eller mindre tilfældigt udvalgte folk og beslutter, hvad soldaterne har og ikke har brug for. Hvis man ikke føler, man får noget ud af at deltage, bliver man væk. Sker det, taber projektet sin værdi. Hvis man derimod spørger, hvad soldaterne har lyst til, vil man forhåbentlig og formentlig også se soldater, der er motiverede for at deltage. Hvis projektet skal have afgørende værdi, skal veteranerne efter tre måneder, kunne stå med et produkt i hænderne og føle, at de ikke har spildt deres tid.

3.7. Veteranhjem

Der er i øjeblikket tre veteranhjem i Danmark, nemlig et i henholdsvis København, Aalborg og Fredericia. Tre steder i landet, hvor der ligger kaserner i umiddelbar nærhed. Det er frivillige, der driver disse hjem, hvor veteraner for eksempel kan komme og overnatte for en kort periode, få hjælp og en snak med nogen, der gider lytte, når tingene bliver lidt for svære. Efter at have kørt i cirka et år, synes hjemme at hjælper mange mennesker, og de er et rigtig godt supplement til andre hjælpemuligheder. Derfor skal disse hjem også i fremtiden prioriteres og have støtte.

*"Med lige godt 300 besøg af soldater, som er hjemvendt fra udstationering i nogen af verdens brændpunkter, kan Aalborg Veteran Hjem siges at være kommet ganske godt fra start."*¹²

Veteranhjemmene skal dog ikke virke som behandlingscentre. Veteranerne har brug for at sted, hvor de ikke bliver sygeliggjorte, men hvor de kan slappe af, være sig selv, og få en snak om gamle dage med nogen

---

¹² "Aalborg Veteranhjem godt fra start", udgivet af P4 Nordjylland 29. november 2011, <http://www.dr.dk/P4/Nord/Nyheder/Aalborg/2011/11/29/175526.htm> (Besøgt 19.2.2012)

der gider lytte. Frederiksberg Veteranhjem har netop skabt denne stemning, uden analyserende studerende, der bruger veteranhjemmet som fritidsjob til CV'et.

3.8. Veteranorganisationer

I Danmark findes der mange støttetiltag omkring veteraner. Veteranorganisationer som bidrager til at hjælpe de svageste veteraner tilbage til livet. Når samfundet står af, stiller organisationerne op – på alle tider af døgnet er hjælpen ikke langt væk. De støtter ikke kun veteranerne men også pårørende med arrangementer og en skulder, hvis dette er nødvendigt.

Det er disse organisationer, der har fingeren på pulsen med hensyn til, hvad veteranerne har brug for. Derfor skal professionelle og engagerede organisationer tages med på råd, når der skal træffes beslutninger på veteranområdet. Både når det kommer til behandlingsforløb, virkemidler til formidling og meget mere.

Organisationer som Støt Soldater Og Pårørende og Foreningen Krigsveteraner & Pårørendes støtteindsats er fantastiske alternativer til den offentlige støtte, de skal dog kun være et supplement, da Danmark som samfund skal løfte den største byrde. Veteranorganisationer skal have alt den støtte de kan få.

3.9 Militærarbejde tæller som uddannelse

Når soldater kommer tilbage fra en mission, skal rigtig mange af dem, der har været ansat på korttidskontrakt, til at påbegynde en civil uddannelse. Dette kan dog godt skabe visse problemer, da man i flere systemer bliver betegnet som en person med sabbatår.

Derfor skal der være mulighed for, at man, hvis man har en gymnasial uddannelse, kan gange sit karaktergennemsnit, hvis man ønsker at søge ind på en universitetsuddannelse. Også efter det 2. års pause. Nogle regler i dag er meget komplekse og uigennemskuelige og bør gøres helt klare, så man kan se, om det kan lade sig gøre at gøre en kort karriere i forsvaret og derefter stadig have en fremtid i det civile erhvervsliv.

Forsvarets seneste kampagne lød således: "Et springbræt eller et ståsted for livet". Dette kan virke paradoksalt, da det i nogle tilfælde kan være en hæmsko at have været udsendt. Hvis en soldat går direkte fra et gymnasium til militæret og ender med en udsendelse og kommer hjem i februar, har han eller hun kort tid til rådighed inden ansøgningsfristen for en uddannelse med begyndelse i efteråret. Folk skal have mulighed for at 'lande' og 'finde sig selv' efter hjemkomsten, tilpasse sig til tilværelsen og i nogle tilfælde modtage hjælp. Derfor vil mere fleksible og klare uddannelsesregler være en kæmpehjælp til soldaterne.

4. Konklusion

I DSU mener vi, det er vigtigt at sørge for et godt grundlag for de soldater, der tager af sted. At de har de bedste muligheder for hjælp og støtte under udsendelsen, og at de får al den nødvendige hjælp de har brug for, når de kommer hjem. Netop disse forslag har DSU fundet frem til i samarbejdet med militære eksperter og mener at de vil gøre arbejdsforholdene bedre for vores nuværende, kommende og tidligere udsendte og veteraner.